

Regeringens proposition

1997/98:120

Ett rättsligt skydd för beteckningen Svensk
författningssamling

Prop.
1997/98:120

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 1998

Göran Persson

Laila Freivalds
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Lagar och förordningar som har beslutats av riksdagen respektive regeringen kungörs som regel i publikationen Svensk författningssamling som på uppdrag av regeringen ges ut av en av rättscheferna i Justitiedepartementet. Om kortform används för författningssamlingen, används alltid beteckningen SFS.

I propositionen föreslås att beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS skall ges ett rättsligt skydd genom en särskild lag.

Enligt lagförslaget får inte Svensk författningssamling och SFS användas offentligt som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar eller ingå i någon sådan beteckning.

Om beteckningen eller förkortningen används i strid med förbudet skall allmän domstol vid vite kunna förbjuda fortsatt användning av den. Sådan talan skall föras eller låta föras av Justitiekanslern.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder beteckningen eller förkortningen i strid med förbudet skall vara skyldig att betala ersättning för den skada som användandet har medfört.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om skydd för beteckningen Svensk författningssamling	4
3	Ärendet och dess beredning	4
4	Kungörande och tryckning av författningar	5
4.1	Kungörande	5
4.2	Olika författningssamlingar	6
4.3	Svensk författningssamling	7
4.4	Tryckning, försäljning och distribution av Svensk författningssamling	8
4.4.1	Trycklov och krav på utformningen	8
4.4.2	Uppdraget att trycka Svensk författningssamling	8
4.4.3	Det svenska rättsdatasystemet	9
5	Immaterialrättsliga frågor	11
5.1	Upphovsrätt	11
5.1.1	Svensk författningssamling	11
5.1.2	Regeringskansliets rättsdatabaser	12
5.2	Känneteckenrättsligt skydd	13
5.2.1	Varumärkesrättsligt skydd	13
5.2.2	Krav på särskiljningsförmåga	14
5.3	Har beteckningarna Svensk författningssamling eller SFS ett varumärkesrättsligt skydd?	15
5.4	Lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar	16
5.4.1	Lagens tillkomst och tillämpningsområde	16
5.4.2	Omfattas beteckningarna Svensk författningssamling och SFS av skyddet?	17
6	Behovet av en reform	17
7	Hur kan ett rättsligt skydd åstadkommas?	21
8	Reglernas utformning	22
9	Sanktioner m.m.	26
10	Ikraftträdande m.m.	29
11	Kostnader	30
12	Författningskommentar	31
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	35
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	36
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	37
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	38
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998	38

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om skydd för beteckningen Svensk författningssamling.

2 Förslag till lag om skydd för beteckningen Svensk författningssamling

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS får inte användas offentligt som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar eller ingå i någon sådan beteckning. Dessamma gäller böjningsformer av beteckningen och förkortningen.

2 § Om beteckningen eller förkortningen används i strid med 1 § kan allmän domstol vid vite förbjuda fortsatt användning av den.

Justitiekanslern skall föra eller låta föra talan om sådant förbud.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder beteckningen eller förkortningen i strid med 1 § skall betala ersättning för den skada som användandet har medfört.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
  2. Lagen gäller inte samlingar av författningar som har framställts före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

Lagar och förordningar som har beslutats av riksdagen respektive regeringen skall som regel kungöras i Svensk författningssamling, som ges ut genom regeringens försorg. I författningssamlingsförordningen (1976:725) har regeringen uppdragit åt en av rättscheferna i Justitiedepartementet att vara utgivare av författningssamlingen. SFS används som förkortning för Svensk författningssamling.

Sedan den 1 januari 1997 svarar Fakta Informationsförlag FI Aktieförlag (Fakta) genom ett avtal med staten för tryckning, försäljning och distribution av Svensk författningssamling. Dessförinnan hade ett annat förlag motsvarande uppdrag. Uppdraget att trycka, sälja och distribuera Svensk författningssamling upphandlas med jämna mellanrum.

På senare tid har det börjat förekomma att författningar som kungörs i Svensk författningssamling sprids också av andra än den som har statens uppdrag för utgivandet. Detta omfattar såväl tryckt som elektronisk form. Vid denna spridning används ofta Svensk författningssamling eller SFS som beteckning på författningssamlingarna trots att dessa inte stämmer överens med den officiella utgåvan.

Mot denna bakgrund utarbetades inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet) departementspromemorian Ett rättsligt skydd för beteckningen Svensk författningssamling (Ds 1997:82).

Promemorian har remissbehandlats. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju97/3805).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 19 februari 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över det förslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. En viss redaktionell ändring har gjorts i lagtexten.

4 Kungörande och tryckning av författningar

4.1 Kungörande

Enligt 8 kap. 19 § regeringsformen skall en beslutad lag utfärdas av regeringen utan dröjsmål. Vidare skall en beslutad lag kungöras så snart det kan ske. Med utfärdande avses att lagen får sin slutliga utformning och att normgivningsförfarandet därmed är avslutat. Med kungörande avses det förfarande genom vilket lagen blir allmänt tillgänglig. Bestämmel-

serna om utfärdande och kungörande gäller också för förordningar om något annat inte har bestämts i lag.

Sedan år 1977 finns det ett enhetligt system för den officiella publiceringen av lagar och andra författningar. Regler för detta finns i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar (kungörandelagen). Författningar som har beslutats av riksdagen, regeringen eller kyrkomötet eller av en myndighet under regeringen, riksdagen eller kyrkomötet skall kungöras enligt bestämmelserna i kungörandelagen. Enligt lagen skall det finnas olika författningssamlingar för kungörande. Dessa är Svensk författningssamling, Svenska kyrkans författningssamling, författningssamlingar för centrala myndigheter under regeringen, författningssamlingar för Riksdagens förvaltningskontor och för förvaltningsmyndigheter under riksdagen samt en författningssamling för varje län.

4.2 Olika författningssamlingar

Enligt kungörandelagen skall författningar som har utfärdats av regeringen som regel kungöras i Svensk författningssamling. SFS är därför den helt dominerande formen för officiell publicering av lagar och andra författningar.

Regeringen kan under vissa omständigheter bestämma att en viss författning som beslutats av regeringen skall kungöras i någon annan författningssamling. Detta kan ske om möjligheten att överblicka författningmaterialet därigenom skulle underlättas eller om det finns andra särskilda skäl (4 § andra stycket). Regeringen har dessutom möjlighet att bestämma att en sådan författning skall kungöras i någon annan publikation. För detta krävs dock synnerliga skäl (4 § tredje stycket).

Författningar som beslutas av kyrkomötet skall kungöras i Svenska kyrkans författningssamling (5 §). Detsamma gäller sådana författningar som ett domkapitel eller en stiftsstyrelse beslutar med stöd av bemyndiganden i författningar som beslutas av kyrkomötet samt författningar som Kammarkollegiet beslutar med stöd av bemyndiganden av regeringen enligt 41 kap. kyrkolagen (1992:300).

Författningar som beslutas av centrala myndigheter under regeringen skall, med undantag för författningar beslutade av Kammarkollegiet enligt vad som nämnts i stycket ovan, kungöras i den författningssamling som myndigheten enligt regeringens beslut låter ge ut eller, om en sådan författningssamling saknas, i någon annan av regeringen bestämd författningssamling som ges ut genom en central myndighets försorg (6 § första stycket). Om det inte finns någon författningssamling som författningen kan kungöras i, skall den kungöras i Svensk författningssamling. I övrigt får författningar som har beslutats av centrala myndigheter under regeringen kungöras i Svensk författningssamling endast om det med hänsyn till särskilda skäl kan anses vara den lämpligaste åtgärden (6 § tredje stycket). Om det finns synnerliga skäl kan regeringen medge att en sådan författning skall kungöras på annat sätt än i författningssamling (7 §).

Författningar som beslutas av Riksdagens förvaltningskontor skall kungöras i en författningssamling som förvaltningskontoret låter ge ut.

Författningar som beslutas av en förvaltningsmyndighet under riksdagen skall kungöras i en författningssamling som ges ut genom myndighetens försorg eller på annat sätt som riksdagen föreskriver (8 §).

Författningar som beslutas av en länsstyrelse eller av någon annan regional eller lokal statlig myndighet som är underordnad regeringen skall, med det nämnda undantaget för Kammarkollegiet, kungöras i författningssamlingen för det län där myndigheten har sitt säte. Länets författningssamling skall ges ut genom länsstyrelsens försorg (9 §).

Om kungörandet av kommunala författningar finns särskilda bestämmelser.

4.3 Svensk författningssamling

Som redan har nämnts innehåller Svensk författningssamling i huvudsak alla de lagar och förordningar som har beslutats av riksdagen respektive regeringen. Den kan också innehålla författningar som har beslutats av centrala myndigheter under regeringen eller riksdagen. I de fall en författning som regeringen har utfärdat har kungjorts i någon annan författningssamling eller i någon annan publikation, skall en notis om detta införas i Svensk författningssamling.

När en författning kungörs i Svensk författningssamling för första gången publiceras naturligt nog hela grundförfattningen med ingress och eventuella fotnotshänvisningar. När en författning ändras publiceras dock oftast endast själva ändringen med motsvarande ingress och hänvisningar. Det förekommer dock att en ändring i en författning publiceras tillsammans med hela den övriga författningen som den ser ut efter ändringen i fråga, s.k. omtryck.

Enligt författningssamlingsförordningen (1976:725) är en av rättscheferna i Justitiedepartementet utgivare av Svensk författningssamling (3 § första stycket). I frågor som rör författningssamlingen skall den rättschefen vid behov samråda med rättschefen i Statsrådsberedningen. I författningssamlingsförordningen används också beteckningen SFS på författningssamlingen.

Svensk författningssamling ges ut i häften, i normala fall en gång per vecka (4 §). De författningar som har getts ut i häften under ett kalenderår skall efter årets slut samlas i en inbunden utgåva. I denna skall också notiser tas med. I den inbundna utgåvan skall det vidare finnas uppgift om vilka centrala myndigheter under regeringen som under året har gett ut en författningssamling, vilka andra myndigheter under regeringen som under året har låtit ta in författningar eller allmänna råd i en författningssamling samt vilka centrala myndigheter under regeringen som under året har kungjort en författning på annat sätt än i en författningssamling eller publicerat allmänna råd som inte tagits in i en författningssamling (6 §). Med allmänna råd avses sådana generella rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende.

4.4.1 Trycklov och krav på utformningen

Enligt författningssamlingsförordningen får inte en författning som skall tas in i en författningssamling tryckas utan att tillstånd till tryckningen har meddelats (19 §). Sådant tillstånd meddelas av utgivaren eller den som utgivaren bestämmer. I fråga om författningar som utfärdas av regeringen ges sådant tillstånd av en chefstjänsteman inom det departement där ärendet har handlagts, eller av den som chefstjänstemannen bestämmer. Dessutom krävs att slutligt trycklov ges av Justitiedepartementets granskningsenhet. Sådant slutligt trycklov ges normalt vid ett tillfälle per vecka.

I Svensk författningssamling får endast en författning tryckas på samma sida. Detta gäller dock inte den inbundna utgåvan. För varje författning skall dagen då författningen kom ut från trycket anges på första sidan (20 § första stycket).

Varje författning skall tilldelas ett löpnummer som består av årtal och ett nummer som är löpande för kalenderår.

En författning som kungörs i en författningssamling skall om möjligt ges ut så att den är författningssamlingens abonnenter till handa i god tid innan den träder i kraft (22 §).

En författningssamling skall förses med register. För att underlätta framställningen av register kan sakord sättas ut i anslutning till rubriken till författningen (24 §).

4.4.2 Uppdraget att trycka Svensk författningssamling

Från tillkomsten av Svensk författningssamling år 1824 till år 1969 hade P.A. Norstedt & Söner (Norstedts) i uppdrag att trycka, distribuera och sälja Svensk författningssamling. År 1969 övertog det samma år bildade statliga Allmänna förlaget uppdraget för försäljning och distribution. Uppdraget att trycka författningssamlingen lämnades till Norstedts, som också fick ansvar för att sända ut abonnemangsupplagan.

Allmänna Förlaget förvärvades senare av en koncern där CE Fritzes AB (Fritzes) ingår. Till följd av detta blev situationen åter sådan som den var före tillkomsten av Allmänna förlaget, dvs. tryckning, försäljning och distribution av Svensk författningssamling kom i sin helhet att utföras av en extern uppdragstagare.

Genom ett avtal den 16 september 1996, som gäller från och med den 1 januari 1997 till utgången av år 1998, flyttades uppdraget att trycka, sälja och distribuera Svensk författningssamling över från Fritzes till Fakta Informationsförlag FI Aktiebolag (Fakta). Under 1998 kommer, efter sedvanligt upphandlingsförfarande, ett nytt avtal att träffas för tiden därefter. Tryckningen av Svensk författningssamling skall ske enligt särskilda anvisningar som tagits in som bilaga till avtalet. Dessa innehåller bl.a. bestämmelser om hur författningarna skall utformas typografiskt.

Enligt avtalet skall Svensk författningssamling sändas ut i häften varje helgfri tisdag. Om ordinarie utsändningsdag infaller på en helgdag eller en dag som skall jämföras med helgdag, skall utsändning ske nästa helgfria dag. En utsändning skall omfatta alla författningar som det har meddelats trycklov för minst fem arbetsdagar före utsändningsdagen. Om utgivaren anser att det är nödvändigt skall en extra utsändning ske.

Svensk författningssamling säljs på olika sätt. En möjlighet är att abonnera på de häften som kommer ut varje vecka. En annan möjlighet är att köpa enstaka författningar eller den inbundna utgåva som kommer ut för varje kalenderår. De priser som skall gälla för försäljningen fastställs i avtalet.

Fakta har en skyldighet att under tre år efter det att en författning kom ut ansvara för att tillhandahålla tryckta exemplar av den. Under ytterligare tre år därefter skall förlaget dessutom svara för att tillhandahålla författningen i form av tryckta exemplar eller fotokopior.

4.4.3 Det svenska rättsdatasystemet

Framväxten av rättsdatasystemet

Redan i mitten av 1960-talet började man på vissa håll i den svenska statsförvaltningen att uppmärksamma vilka möjligheter som informationshantering med datastöd skulle kunna ge på sikt. Justitiedepartementet påbörjade tidigt ett arbete på detta område. I december 1968 tillsattes Samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem (SARI). SARI var en statlig kommitté (Ju 1968:59) som kom att arbeta under nästan 30 år. SARI:s främsta uppgift var att samordna ansträngningarna för att åstadkomma datastöd inom myndigheterna i rättsväsendet. Samordningssträvandena var till en början koncentrerade på brottmålsförfarandet och rutiner inom kriminalvården. De rutiner som byggdes upp inom detta område gick under beteckningen BROTTTSRI. Författningsbestämmelser inom området togs in i kungörelsen (1970:517) om rättsväsendets informationssystem. Denna författning gäller fortfarande, låt vara att den ändrats en del genom årens lopp.

SARI fann tidigt att samordningssträvandena i brottmålsförfarandet krävde utredningar inom vad man brukar kalla lagstiftningskedjan. Det behövdes av flera skäl men i första hand för att åstadkomma standarder för hänvisningar till författningar och författningsrum i domar och brottmål och för uppbyggnad av register över brottmålsdomar m.m.

Redan i slutet av 1960-talet började SARI med en försöksverksamhet med att framställa nyckelordsregister till författningstexter med datastöd. Utvecklingen gjordes inom utredningsområdet LAGRI. Beteckningen LAGRI stod för ett system för lagstiftningsförfarandet. Enligt SARI kännetecknades lagstiftningsförfarandet av kommittédirektiv och fortsatte med betänkande, proposition, utskottsbetänkande och lagstiftning. Till lagstiftningsförfarandet räknades även myndigheternas föreskrifter och rättspraxis.

Arbetet i BROTTTSRI var från början inriktat på att genom datorstöd rationalisera rutinerna inom rättsväsendet, men också att åstadkomma

förenklingar i utbytet av uppgifter mellan myndigheterna. BROTTSSRI och LAGRI utvecklades därför i hög grad parallellt. Utgångspunkterna inom LAGRI var desamma som inom BROTTSSRI, men här fanns också en medveten strävan att förbättra allmänhetens möjligheter att få elektronisk tillgång till rättsinformation. Men innan allmänheten kunde få bättre elektronisk tillgång till rättsinformation krävdes att ett antal dataregister utformades så att detta kunde bli möjligt. I slutet av 1970-talet ansåg SARI att tiden var mogen att öppna registren för allmänheten. Därför skrev SARI till regeringen i mars 1980 och föreslog att nya användare skulle ges tillgång via terminal till vissa av de databaser som utvecklats genom LAGRI-projektet. Regeringen följde förslaget och beslutade förordningen (1980:628) om rättsdatasystemet (rättsdataförordningen).

Innehållet i det nuvarande rättsdatasystemet

I 1 § rättsdataförordningen sägs att det skall finnas ett informationssystem som förs med hjälp av automatisk databehandling för information om innehållet i lagar och andra författningar. Innehållet i registren skall vidare kunna läsas med terminal.

I 4 § regleras vilken information som skall finnas i rättsdatasystemet. Enligt bestämmelsen skall systemet innehålla Svensk författningssamling i löpande text (SFST), register över författningar i Svensk författningssamling (SFSR) samt register över Tullverkets, Kriminalvårdsstyrelsens och Riksskatteverkets författningssamlingar. Rättsdatasystemet skall vidare innehålla rättsfall från bl.a. Högsta domstolen och hovrätterna, Regeringsrätten och kammarrätterna samt Arbetsdomstolen. Dessutom skall systemet innehålla avgöranden från Europadomstolen och Kommissionen för de mänskliga rättigheterna samt register över de statliga kommittéerna. Regeringskansliet, som den 1 januari 1997 blev en egen myndighet, är registeransvarig för de flesta registren. De övriga myndigheter som har registeransvar enligt förordningen är Domstolsverket, Generaltullstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen och Riksskatteverket.

Regeringskansliets fulltextdatabas över Svensk författningssamling, SFST, återger inte författningarna som de har publicerats i det officiella trycket. I denna visas i stället författningarna, efter en bearbetning, i sin helhet med gjorda tillägg och ändringar (konsoliderad form). Innehållet är inte föremål för något sådant trycklovsförfarande som beskrivits ovan och utgör inte heller någon officiell version av författningarna.

Den 28 november 1996 beslutade regeringen att tillsätta en arbetsgrupp inom Regeringskansliet med uppgift att lämna förslag på ett nytt rättsdatasystem i Sverige. Bakgrunden var bl.a. att IT-kommissionen skrivit till regeringen med förslag på vissa åtgärder för att förbättra den elektroniska spridningen av rättsinformation. Arbetsgruppen har redovisat sina överväganden i departementspromemorian Ett offentligt rättsinformationssystem (Ds 1998:10).

År 1992 träffade Justitiedepartementet ett avtal med Riksdagens förvaltningskontor enligt vilket departementet överlät åt förvaltningskontoret att svara för att innehållet i departementets rättsdatabaser skulle ställas till allmänhetens förfogande. Detta skedde genom Riksdagens publika databaser (Rixlex). Avtalet började gälla den 1 januari 1993. Enligt avtalet hade Riksdagens förvaltningskontor rätt att besluta om prissättningen av dessa tjänster efter samråd med Justitiedepartementet. I december 1995 sade Justitiedepartementet upp avtalet att upphöra att gälla i och med utgången av år 1997. Avtalet har därefter förlängts med ett år med ett i stort sett oförändrat innehåll. I det förlängda avtal som träffats för år 1998 har Regeringskansliet förbehållit sig rätten att använda sina egna databaser för internt bruk samt att på eget sätt och på egna villkor sprida innehållet i databaserna.

Regeringskansliets rättsdatabaser SFST och SFSR finns alltså till och med den 31 december 1998 tillgängliga för allmänheten genom Rixlex. För Rixlex verksamhet finns vissa bestämmelser i lagen (1993:825) om personregister i riksdagens informationssystem Rixlex. Sedan den 1 juli 1996 är det gratis att söka information i Rixlex.

Databaserna görs också tillgängliga för allmänheten av Sema Group Infodata AB (Rättsbanken). Sema Group hämtar denna information från Rixlex. Dessutom innehåller Rättsbanken annan rättsinformation som inte ingår i Rixlex, bl.a. domstolsavgöranden. Sökning i Rättsbanken är till skillnad från sökning i Rixlex förenad med avgift.

Både Rixlex och Rättsbanken kan i dag nås via Internet i ett gränssnitt som är anpassat till webben (World Wide Web).

5 Immaterialrättsliga frågor

5.1 Upphovsrätt

5.1.1 Svensk författningssamling

Enligt 9 § första stycket 1 lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) gäller inte upphovsrätt till författningar. Med författningar avses lagar och andra författningar oavsett om de har tillkommit genom beslut av riksdagen eller genom beslut av regeringen. Begreppet får också anses omfatta författningar som utfärdats av statliga myndigheter och kommuner (se prop. 1973:15 s. 157). Frånvaron av skydd gäller oavsett om det är fråga om en svensk eller utländsk författning. Även t.ex. Europeiska gemenskapens förordningar och direktiv liksom texter av internationella konventioner är utan upphovsrättsligt skydd i Sverige.

Bestämmelsen har länge varit en naturlig beståndsdel i den svenska upphovsrätten och har som syfte att värna allmänhetens fria tillgång till lagar och andra författningar. Den omständigheten att det inte finns någon upphovsrätt innebär att var och en fritt kan ge ut och sälja exemplar av egna författningssamlingar i såväl tryckt som elektronisk form. Det är således tillåtet att fritt kopiera eller skanna innehållet från Svensk författningssamling.

Det kan i sammanhanget understrykas att det endast är själva författningstexten som är undantagen från det rättsliga skyddet. Sålunda kan t.ex. varukännetecken och titlar som används i samband med utgivandet av en författning vara skyddade.

5.1.2 Regeringskansliets rättsdatabaser

Sådant material som saknar upphovsrättsligt skydd enligt 9 § första stycket 1 upphovsrättslagen kan bearbetas på olika sätt. Det finns flera exempel på sådana bearbetningar inom rättsinformationsområdet. Som exempel kan nämnas Regeringskansliets rättsdatabaser SFST och SFSR. I SFST återges inte författningarna såsom de beslutas och kungörs, utan presenteras i stället i en konsoliderad version där hela grundförfattningen satts samman till sin gällande lydelse. SFSR innehåller register över författningar i Svensk författningssamling.

Upphovsrättens föremål är alltid det skapade verket. Upphovsrätten skyddar verket oberoende av på vilket sätt det har kommit till uttryck. Upphovsrätt kan mycket väl uppstå genom en verksamhet som består i endast en systematisk samling av uppgifter. En sammanställning kan alltså i sig utgöra ett verk som omfattas av upphovsrätt. Eftersom ett verk måste präglas av viss självständighet och originalitet krävs dock att sammanställningen är resultatet av en intellektuell prestation av viss kvalitet.

Utanför skyddet faller mera mekaniskt eller rutinmässigt gjorda sammanställningar.

Regeringskansliets rättsdatabaser SFST och SFSR omfattar samtliga gällande författningar som har kungjorts i Svensk författningssamling och sammanställs inte efter någon särskild urvalsprincip. Databaserna kan därför knappast anses utgöra verk i upphovsrättslagens mening.

En sammanställning som faller utanför begreppet verk kan dock likaväl ha ett betydande värde med hänsyn till det arbete och de kostnader som framställaren måste lägga ned på att samla in och ordna materialet. Därför har samlingar fått ett särskilt skydd i upphovsrättslagen, det s.k. katalogskyddet (49 §). Regeringskansliets rättsdatabaser SFST och SFSR torde omfattas av detta skydd.

Katalogskyddet innebär en ensamrätt att framställa exemplar av arbetet och göra det tillgängligt för allmänheten. Skyddstiden är 15 år från det att arbetet framställdes.

Katalogskyddet tillkommer framställaren. Med begreppet framställare förstås den som har föranstaltat om produktens utarbetande. Som anges i regeringens proposition Rättsligt skydd för databaser, m.m. (prop. 1996/97:111, s. 20) är det vanligt att produkter som kan omfattas av

katalogskyddet har utarbetats inom ett företag och att man inte kan ange några särskilda personer som framställare. Företaget blir då bärare av skyddet. Vad gäller SFST och SFSR torde alltså Regeringskansliet vara bärare av skyddet.

Regeringskansliet har hittills inte hävdat något katalogskydd för databaserna SFSR och SFST. Som nämnts tidigare finns vidare båda databaserna tillgängliga för allmänheten bl.a. via Rixlex.

5.2 Känneteckenrättsligt skydd

Av särskilt intresse i detta sammanhang är om beteckningarna Svensk författningssamling och SFS kan anses ha eller kunna få något känneteckenrättsligt skydd. Vad som närmast är aktuellt är om beteckningarna kan anses ha skydd enligt varumärkeslagen (1960:644) eller enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar.

5.2.1 Varumärkesrättsligt skydd

Med varumärke avses enligt 1 § varumärkeslagen ett särskilt kännetecken för varor som tillhandahålls i en näringsverksamhet.

Ett varumärke kan enligt samma bestämmelse bestå av alla tecken som kan återges grafiskt, särskilt ord, inbegripet personnamn samt figurer, bokstäver, siffror och formen eller utstyrseln på en vara eller dess förpackning. Uppräkningen är inte uttömmande.

När det gäller näringsverksamhet krävdes tidigare att den som ansökte om att få ett varumärke registrerat var näringsidkare. I samband med en ändring av varumärkeslagen den 1 januari 1995 ersattes dock detta krav med att varorna skall tillhandahållas i en näringsverksamhet (prop. 1994/95:59 s. 42). Numera behöver således inte sökanden själv vara näringsidkare.

Med näringsidkare avses den som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. Det krävs inte att verksamheten drivs i vinstsyfte. Även om syftet är att främja t.ex. ett välgörande eller annat ideellt ändamål kan utövaren vara att anse som näringsidkare. Detta är exempelvis fallet med ideella föreningar eller stiftelser som verkar för sitt syfte genom näringsverksamhet. Till näringsidkare räknas även fria yrkesutövare som advokater, arkitekter, fotografer, författare m.fl. Verksamhetens omfattning har inte någon betydelse för om verksamheten skall betraktas som näringsverksamhet. Näringsutövningen behöver inte heller vara av mer stadigvarande art.

Skydd för varumärke uppkommer antingen genom registrering eller en användning som är så omfattande att kännetecknet blivit inarbetat. Ett kännetecken anses inarbetat när det är känt inom en betydande del av den krets som det riktar sig till. Kravet på kännedom innebär således att en viss andel av omsättningskretsen skall känna till ett kännetecken för att det skall anses inarbetat. Bedömningen av vad som är en ”betydande del” får avgöras med ledning av omständigheterna i det enskilda fallet (prop.

1994/95:56 s. 45). Uttalanden i lagens förarbeten talar för att gränsen ligger vid ungefär en tredjedel av dem som ingår i omsättningskretsen.

För att ett varumärke skall anses känt krävs inte att de som ingår i omsättningskretsen vet vem som är innehavare av varumärket. Det krävs endast att det är känt att märket kännetecknar en viss vara.

En ytterligare förutsättning för att skydd skall uppkomma är att de tillfrågade uppfattar märket just som ett varumärke, dvs. som en symbol för en viss näringsidkares varor och tjänster och inte som t.ex. en allmän beteckning för varans art och egenskaper, oavsett varans ursprung.

Varumärkesskyddet är i princip lika omfattande oavsett om skyddet grundas på registrering eller inarbetning. För innehavaren av ett varumärke är det dock ofta fördelaktigare att ha ettärke registrerat än att enbart förlita sig på inarbetning.

5.2.2 Krav på särskiljningsförmåga

För att ett varumärke skall kunna registreras krävs enligt 13 § första stycket varumärkeslagen att det har särskiljningsförmåga. Med detta avses att märket kan särskilja innehavarens varor från andras.

Det finns flera skäl till detta krav. Till att börja med anses endast sådana kännetecken som har särskiljningsförmåga kunna uppfylla funktionen att individualisera innehavarens varor. Vidare har det inte ansetts lämpligt att en enskild aktör på marknaden skall kunna få ensamrätt att använda ord som endast anger en varus art eller beskaffenhet.

Enligt den nämnda paragrafen, som framför allt tar sikte på ordmärken, skall inte sådana märken som uteslutande eller endast med mindre ändring eller tillägg anger varus art, beskaffenhet, mängd, användning, pris, geografiska ursprung eller tiden för dess framställande anses ha särskiljningsförmåga.

Som exempel på ordmärken som vägrats registrering för att de bedömts ange endast varus art, beskaffenhet eller användning kan nämnas WINDSURFER för segelbrädor (RÅ 1979 Ab 464), Aerobag för reseffekter (RÅ 1980 Ab 287), Mat För Alla för vissa livsmedel (RÅ 1986 not 118) samt Skolabbet för bl.a. sportkläder (RÅ 1990 ref 85).

Däremot kan suggestiva märken, dvs. märken som antyder någon egenskap hos varan, vara registrerbara. Exempel på detta är Smokeless för snus (RÅ 1974 ref 21).

Bestämmelsen i 13 § första stycket utgör dock endast en presumtion som kan motbevisas. Det är således fullt möjligt för sökanden att få ett sådantärke registrerat om det visas att märket har fått en särskiljningsförmåga genom en omfattande användning. Så var exempelvis fallet beträffande Karlssons Klister. Ett annat exempel är Tranåspäls.

Det skydd som ett registrerat eller inarbetat varumärke får innebär att ingen annan än innehavaren av kännetecknet får använda ett likadant kännetecken eller ett kännetecken som är förväxlingsbart med detta. Skyddet är som huvudregel begränsat till varor av samma eller liknande slag. Skyddet är inte begränsat i tiden, även om en registrering av ett varumärke måste förnyas vart tionde år för att skyddet skall bibehållas.

Förnyelse kan dock ske hur många gånger som helst. Ett skydd som uppkommit genom inarbetning upphör automatiskt när kännetecknet inte längre är allmänt känt.

Den som använder ett kännetecken som är förväxlingsbart med ett skyddat varumärke kan vid vite förbjudas att fortsätta med intrånget. Vid oaktsamma eller uppsåtliga handlingar kan den som gör sig skyldig till intrång, förutom att bli ersättningsskyldig, även komma att dömas till straff. För straffansvar krävs dock att intrånget skett uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.

5.3 Har beteckningarna Svensk författningssamling eller SFS ett varumärkesrättsligt skydd?

Beteckningarna Svensk författningssamling och SFS är inte registrerade som varumärken. Frågan är dock om de kan anses ha ett varumärkesrättsligt skydd genom inarbetning.

Svensk författningssamling måste till att börja med anses vara tillhandahållen i en näringsverksamhet i den betydelse som avses i 1 § varumärkeslagen. Det är vidare klart att kravet på att det skall vara fråga om tecken som kan återges grafiskt är uppfyllt. Beteckningarna torde vidare vara kända i hela landet av så gott som alla inom omsättningskretsen. Beteckningarna måste också uppfattas som symboler för en produkt som ges ut av staten (regeringen).

Vad som är svårt att avgöra är emellertid om beteckningarna kan anses ha sådan särskiljningsförmåga som krävs enligt 13 §. Å ena sidan skulle det kunna hävdas att båda beteckningarna är sådana beskrivande beteckningar som uteslutande eller endast med mindre ändring anger varans art. De beskriver ju onekligen, och detta gäller i synnerhet den långa formen, att det är fråga om en samling av svenska författningar. Å andra sidan finns det flera olika författningssamlingar och enbart namnen Svensk författningssamling och SFS ger inte någon närmare vägledning om vilka författningar som finns i just denna. Det skulle vidare kunna hävdas att Svensk författningssamling, som enligt vad regeringen bestämt skall ges ut av en av rättscheferna i Justitiedepartementet och ingen annan, redan av denna anledning borde anses ha särskiljningsförmåga.

Som framgått ovan kan det anges omständigheter såväl för som mot att beteckningarna har fått ett varumärkesrättsligt skydd genom inarbetning. Frågan om det finns ett sådant skydd för båda beteckningarna eller någon av dem kan avgöras endast efter en prövning i domstol. Eftersom frågan inte har varit föremål för någon sådan prövning är det alltså osäkert om ett sådant skydd finns.

5.4.1 Lagens tillkomst och tillämpningsområde

Enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar är det förbjudet att använda statsvapen, statsflagga eller annat statselement eller statlig kontroll- eller garantibeteckning i varumärke eller annat kännetecken för varor och tjänster om det inte finns tillstånd för en sådan användning. Förbudet gäller endast användning i näringsverksamhet. Samma förbud gäller för andra beteckningar som hänsyftar på svenska staten och på det sättet ger kännetecknet en officiell karaktär, samt svenskt kommunalt vapen, vilket är registrerat. När det gäller statsvapen är skyddet extra starkt och omfattar användning över huvud taget och inte användning enbart som kännetecken för varor och tjänster.

Skyddet för offentliga vapen har flera beröringspunkter med varumärkeslagstiftningen. Redan vid tillkomsten av 1884 års varumärkeslag gällde att ett varumärke inte kunde registreras, om det innehöll offentliga vapen eller stämplor. Med detta avsågs statens och dess ämbetsverks vapen och stämplor, kommuners vapen samt främmande staters vapen, de sistnämnda dock endast då bestämmelsens tillämpning begärdes av vederbörande stat. I praxis ansågs dock att registrering kunde ske i de fall sökanden hade tillstånd att använda vapnet eller stämpeln. Detta gällde bl.a. för hovleverantörer. Genom en lagändring 1914 fastslogs generellt denna praxis genom ett tillägg i varumärkeslagen.

Sverige har sedan den 1 juli 1885 varit anslutet till Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten. Vid en konferens i Haag 1925 reviderades Pariskonventionen. Bland annat infördes en ny artikel om skydd för offentliga vapen m.m. Skyddet skulle omfatta unionsländernas vapen, flaggor och andra statselement samt av länderna antagna officiella kontroll- och garantimärken och stämplor samt även efterbildningar av nämnda beteckningar. För att möjliggöra Sveriges anslutning till Pariskonventionens Haagtext infördes år 1934 en lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar. Lagen omfattade samma beteckningar som den dåvarande varumärkeslagen.

År 1960 ersattes den gamla varumärkeslagen med en ny. Bestämmelserna i 1934 års lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar anpassades till den nya varumärkeslagen genom en ny lag. Den nya lagen innebar dock inga större ändringar i sak. Den ersattes senare med den nuvarande lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar. Denna lag tillkom i samband med en ny lagstiftning om mönsterskydd och föranleddes närmast av en anpassning av de svenska bestämmelserna till vissa nya regler på det internationella planet. Någon saklig ändring i fråga om skyddet för vapen och andra officiella beteckningar i förhållande till de tidigare bestämmelserna åsyftades dock inte.

5.4.2 Omfattas beteckningarna Svensk författningssamling och SFS av skyddet?

Prop. 1997/98:120

Beteckningarna Svensk författningssamling och SFS omfattas inte av den inledande uppräknings av skyddande vapen och beteckningar som finns i 1 § (statsvapen, statsflagga eller annat statseblem eller statlig kontroll- eller garantibeteckning). Frågan är alltså om Svensk författningssamling eller SFS kan anses vara en sådan annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och som därigenom ger kännetecknet en officiell karaktär.

Som exempel på sådana beteckningar nämns i lagens förarbeten bl.a. domstolars och ämbetsverks sigill eller andra stämplars, de affärsdrivande verkens emblem, svenska ordnar samt mynt och penningssedlar. Vidare nämns ordet ”riks” (prop. 1960:167 s. 220 ff och SOU 1958:10 s. 379).

Som framgått i avsnitten 4.2 och 4.3 finns bestämmelser om Svensk författningssamling i såväl lag som förordning. Det skulle kunna hävdas att denna reglering, som sammantaget är förhållandevis omfattande och detaljerad, i sig skulle kunna anses innebära att beteckningarna Svensk författningssamling och SFS uppfattas som hänsyftande på svenska staten och att de därigenom skulle ha en sådan officiell karaktär som avses i lagen. Å andra sidan har lagen tillkommit för att skydda beteckningar av i huvudsak annat slag än de nu aktuella och något direkt stöd för att dessa beteckningar skulle omfattas av lagen kan inte heller utläsas av lagens förarbeten. Till detta kommer att lagen, som sanktioneras genom en straffbestämmelse, måste tolkas med restriktivitet.

Övervägande skäl får sammantaget anses tala för att beteckningarna Svensk författningssamling och SFS inte omfattas av lagens skydd.

6 Behovet av en reform

Regeringens bedömning: Det finns ett behov av ett rättsligt skydd för beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS.
--

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens (se promemorian s. 29 f.).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, däribland *Justitieombudsmannen*, *Justitiekanslern*, *Stockholms tingsrätt*, *Patent- och registreringsverket*, *Patentbesvärslagen*, *Konkurrensverket*, *Sveriges Industriförbund* samt *Tidningsutgivarna* har delat promemorians bedömning eller inte haft några synpunkter på den. De remissinstanser som haft en annan bedömning har i huvudsak ansett att befintliga lagar får anses ge ett tillräckligt skydd för beteckningarna Svensk författningssamling och SFS. Några remissinstanser, däribland *Stockholms tingsrätt* och *Konsumentsverket*, anser att de skäl som åberopas för den föreslagna lagen har giltighet också för övriga författningssamlingar som omfattas av lagen (1973:633) om kungörande av lagar och andra författningar (kungörande-lagen) och att lagen bör omfatta även dessa.

Var och en måste veta om en författningssamling är den officiella utgåvan

Genom att besluta lagar och förordningar ger riksdagen och regeringen normer som blir bestämmande för myndigheters och enskildas handlande. Innan sådana författningar blir gällande måste de kungöras enligt bestämmelserna i kungörandelagen. Lagar och förordningar skall som regel kungöras i publikationen Svensk författningssamling.

Lagstiftningen utgör en av hörnstenarna för ett ordnat och organiserat samhällsliv. Den reglerar det offentliga verksamhet och förhållandet mellan det offentliga och enskilda samt mellan enskilda inbördes. Den svenska rättsordningen bygger på principen att varje medborgare känner till de lagar och andra författningar som har beslutats av riksdagen och regeringen och som har kungjorts enligt bestämmelserna i kungörandelagen. Samtidigt kan en författning som inte har kungjorts på föreskrivet sätt normalt inte tillämpas mot den som saknar vetskap om författningen (prop. 1975/76:112 s. 61 f.). Det som var och en på detta sätt förutsätts känna till är, vad gäller lagar och förordningar, författningarna som de har kungjorts officiellt i Svensk författningssamling.

Det är alltså viktigt för var och en att veta om en viss författningssamling utgör den officiella utgåvan av Svensk författningssamling eller ej.

I Svensk författningssamling kungörs som nämnts lagar och förordningar beslutade av riksdagen respektive regeringen. Svensk författningssamling innehåller således de viktigaste och mest centrala författningarna. Tilltron till denna författningssamling får inte tillåtas minska genom att beteckningarna Svensk författningssamling och SFS används för andra samlingar av författningar som på olika sätt inte stämmer överens med den officiella utgåvan.

Flera författningssamlingar publiceras nu med underlag från databaser och skanning

Mot bakgrund av principen att var och en förutsätts känna till innehållet i de författningar som har kungjorts i Svensk författningssamling är bestämmelsen i upphovsrättslagen om att författningar inte är förenade med upphovsrätt, och som syftar till att värna allmänhetens fria tillgång till författningar, särskilt viktig.

Avsaknaden av upphovsrätt för författningar innebär att var och en t.ex. fritt kan kopiera eller skanna innehållet från Svensk författningssamling för att exempelvis ge ut och sälja exemplar av egna författningssamlingar. Denna möjlighet utnyttjas också. Under senare tid har således flera företag och enskilda börjat sprida författningar såväl i tryckt form som elektroniskt via Internet. I något fall hämtas underlaget genom kopiering eller skanning av författningarna som de har tryckts och kungjorts i Svensk författningssamling. I andra fall hämtas materialet i elektronisk form från någon databas tillgänglig via Internet, ofta från riksdagens

publika databaser, Rixlex, som bl.a. innehåller material från Regeringskansliets fulltextdatabas SFST.

Som exempel på en samling som framställs genom att materialet kopieras eller skannas från författningarna som de har kungjorts i Svensk författningssamling kan nämnas den samling av författningar som Fritzes ger ut under beteckningen Fritzes SFS. Med anledning av detta utgivande väckte för övrigt Fakta Informationsförlag, som för närvarande ansvarar för tryckning, försäljning och distribution av Svensk författningssamling, i slutet av november 1996 talan mot Fritzes vid Stockholms tingsrätt. Fakta, som grundade sin talan på marknadsföringslagen, yrkade bl.a. att tingsrätten vid vite skulle förbjuda Fritzes att i sin marknadsföring använda beteckningarna "Fritzes SFS", "Fritzes SFS Svensk författningssamling", "Fritzes Ämnes-SFS" eller omskrivningar av dessa beteckningar. I en dom den 25 november 1997 lämnade tingsrätten käromålet i denna del utan bifall. Tingsrätten biföll dock Faktas talan i ett visst annat avseende (mål nr T 8-1241-96). Domen har inte överklagats.

Som exempel på en samling av författningar som framställs genom att materialet hämtas i elektronisk form kan nämnas "Projekt Runeberg", som på Internet publicerar över 6 000 lagar och andra författningar. Samlingen betecknas Projekt Runeberg – Svensk författningssamling. Därutöver har det kunnat konstateras att det förekommer samlingar av författningar på flera privata s.k. hemsidor på Internet där författningar via länkar presenterats under beteckningen Svensk författningssamling.

I ett antal fall där privat publicering sker av sådana författningar som har kungjorts i Svensk författningssamling, presenteras dock författningarna under någon annan beteckning än Svensk författningssamling, ofta med en hänvisning till den källa som materialet har hämtats ifrån. Ett exempel på detta är företaget Notisums utgivning av Svensk Lagsamling (SLS).

Det får förmodas att en sådan elektronisk publicering och spridning av bl.a. författningar som har nämnts ovan kommer att öka i takt med den tilltagande användningen av Internet.

Det är angeläget att bara den officiella utgåvan betecknas Svensk författningssamling

I databasen SFST, som har tillkommit i första hand för Regeringskansliets interna behov, presenteras författningarna i sin helhet med gjorda tillägg och ändringar (konsoliderad form). Innehållet i databasen är inte föremål för något trycklovsförfarande och utgör inte någon officiell version av författningarna. I dag finns också vissa kvalitetsbrister i databasen.

I den användning av beteckningarna Svensk författningssamling och SFS som förekommer i dag för samlingar av författningar presenteras författningarna ofta i konsoliderad form, dvs. som de ser ut efter gjorda tillägg och ändringar. Dessa samlingar skiljer sig alltså redan på detta sätt från den officiella versionen av Svensk författningssamling. Det är vidare klart att det finns en risk för att författningarna, oavsett på vilket sätt och i vilken form de presenteras, också i övrigt kan skilja sig från den offici-

ella versionen. Hur som helst har den som ansvarar för utgivandet av den officiella versionen ingen möjlighet att kontrollera och garantera riktigheten av innehållet i privata författningssamlingar.

Det är i och för sig angeläget att innehållet i författningar och andra rättskällor sprids till allmänheten i så stor omfattning som möjligt. Detta gäller även bearbetade versioner. Sådana versioner är ofta värdefulla verktyg såväl för den praktiskt verksamme juristen som för den rättsökande allmänheten. Den privata spridning av författningar och andra rättskällor som förekommer i dag, både i tryckt och elektronisk form, är därför i sig av godo och bör på inget sätt motarbetas.

Denna spridning av författningar får dock inte tillåtas ske på vilka villkor som helst. Som framgått är Svensk författningssamling den samling av författningar där lagar och förordningar som har beslutats av riksdagen och regeringen som regel skall kungöras. Mot bakgrund av kravet på och rättsverkningarna av kungörande är det angeläget att det skapas förutsättningar för allmänheten att veta vilken författningssamling som är den officiella och som allmänheten alltså förutsätts känna till innehållet i. Det säger sig självt att det för en ganska stor del av den rättsökande allmänheten inte kan vara så lätt att veta vilken version som är den officiella om alla författningssamlingar, oavsett utgivare, tillåts ha beteckningen Svensk författningssamling eller SFS.

Den fria spridningen av författningar under beteckningarna Svensk författningssamling och SFS som börjat förekomma under den senaste tiden, ofta med delvis annat innehåll än den officiella versionen, innebär enligt vår mening en risk för att tilltron till den officiella versionen kan minska. Detta gör det angeläget att på något sätt markera vilken författningssamling som är den officiella. Vi anser därför, i likhet med en stor majoritet av remissinstanserna, att det finns ett behov av att ge beteckningen Svensk författningssamling och dess kortform SFS ett rättsligt skydd.

Skall myndigheternas författningssamlingar också omfattas?

Enligt *Stockholms tingsrätt* och *Konsumentverket* gäller de skäl som åberopas i promemorian inte bara för Svensk författningssamling utan även för de övriga författningssamlingar som omfattas av kungörandelagen. Regeringen delar i princip denna bedömning. Det är vanligt att lagar och förordningar kompletteras genom föreskrifter beslutade av centrala myndigheter. Sådana föreskrifter, som beslutas med stöd av bemyndigande från riksdagen och regeringen, utgör den största mängden författningar i Sverige. Författningar beslutade av sådana myndigheter är således en viktig länk i normgivningskedjan.

Det kan vara väl så viktigt att förebygga att allmänheten vilseleds om vad som är det officiella författningstrycket när det gäller sådana föreskrifter som när det gäller lagar och förordningar beslutade av riksdagen respektive regeringen. Å andra sidan innehåller Svensk författningssamling sådan grundläggande rättsinformation som det måste sägas vara särskilt angeläget att åstadkomma ett skydd för. Till detta kommer att det för närvarande saknas tillräckligt underlag för att ta ställning till en reform

vad gäller de övriga författningssamlingar som omfattas av kungörandelagen. Skyddet skall därför tills vidare begränsas till att avse Svensk författningssamling. Detta utesluter dock inte att regleringen på sikt kan komma att få den generella omfattning som Stockholms tingsrätt och Konsumentverket har föreslagit.

7 Hur kan ett rättsligt skydd åstadkommas?

Regeringens förslag: Beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS ges ett rättsligt skydd i en särskild lag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (se promemorian s. 33 f.).

Remissinstanserna: Av den majoritet av remissinstanserna som anser att det finns ett behov av en reform anser samtliga att beteckningarna Svensk författningssamling och SFS skall ges ett rättsligt skydd i en särskild lag. Två av dessa, *Stockholms tingsrätt* och *Riksarkivet*, anser att skyddet skall åstadkommas genom ändring i befintliga lagar.

Skälen för regeringens förslag: Det växande utbudet av information och den spridning av författningar som sker på olika sätt och som vi har redogjort för under avsnitt 6 gör det enligt vår bedömning nödvändigt att markera att Svensk författningssamling och SFS är de officiella beteckningarna för de lagar och förordningar som beslutats av riksdagen och regeringen. Det är angeläget att beteckningarna ges ett tydligt och väl avgränsat skydd. Ett sådant skydd bör skapas genom lagstiftning.

Ett par remissinstanser har föreslagit att ett sådant skydd skall arbetas in i någon befintlig författning. Majoriteten har dock delat promemorians bedömning att beteckningarna skall ges ett skydd i en särskild lag.

Det enklaste sättet att skydda beteckningarna skulle vara att göra ett tillägg i någon befintlig författning. Vad som i första hand kan framstå som en lämplig lösning är att göra ett tillägg till lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar. Den lagen innehåller bestämmelser om skydd för beteckningar som på samma sätt som Svensk författningssamling och SFS syftar på svenska staten och därigenom ger beteckningarna en officiell karaktär.

Att föra in ett skydd för Svensk författningssamling och SFS i den lagen skulle emellertid vara förenat med flera svårigheter. För det första tar den lagen endast sikte på förfaranden som förekommer i näringsverksamhet. Som kommer att anges i avsnitt 8 bör emellertid skyddet för beteckningarna omfatta användning även i andra sammanhang. Ytterligare en komplikation är att den lagen endast innehåller böter som sanktionsform. Som vi kommer att redogöra för i avsnitt 9 anser vi dock inte att det bör införas en straffrättslig sanktion för överträdelse av lagens förbud.

Vi anser sammantaget inte att det är lämpligt att föra in ett skydd för beteckningarna Svensk författningssamling och SFS i lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar.

Riksarkivet anser att en ändring skall göras i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) på så sätt att författningar, till skillnad från i dag, kommer att omfattas av upphovsrätt. Den som trycker eller på annat sätt sprider och mångfaldigar en författning skulle enligt Riksarkivet tvingas att ange upphovsmannens (utgivarens av Svensk författningssamling) namn. Denna lösning skulle enligt Riksarkivet ha den fördelen att den skulle skydda texternas integritet och att även myndigheters m.fl. författningssamlingar skulle omfattas av skyddet.

Vi delar inte Riksarkivets uppfattning i denna del. Det är enligt vår mening angeläget att det rättsliga skydd som införs för beteckningen Svensk författningssamling och SFS inte kommer i konflikt med de grundläggande tankar som ligger bakom att författningar uttryckligen har undantagits från upphovsrätt. Den föreslagna ändringen i upphovsrättslagen skulle enligt vår mening innebära en risk för en sådan konflikt. Någon sådan ändring skall därför inte genomföras.

Enligt vår bedömning finns det inte heller någon annan författning där ett skydd för beteckningarna Svensk författningssamling och SFS skulle finna en naturlig plats. Man skulle visserligen, som *Stockholms tingsrätt* har föreslagit, kunna överväga att införa det rättsliga skyddet i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar (kungörandelagen). Den lagen har dock primärt ett annat syfte än det nu aktuella, nämligen huvudsakligen att reglera formerna och sättet för offentliggörandet av lagar och andra författningar. Även om det rättsliga skyddet trots detta i och för sig skulle kunna arbetas in i den lagen framstår emellertid enligt vår bedömning en sådan lösning som mindre lämplig när skyddet, som vi föreslår, endast skall avse en av de olika författningssamlingar som omfattas av den lagen.

Vi anser alltså att det är lämpligast att det rättsliga skyddet åstadkoms genom en särskild författning.

Det kan nämnas att staten har gett ett skydd åt andra beteckningar genom lag. Som exempel kan nämnas lagen (1992:1534) om CE-märkning och lagen (1990:783) om skydd för beteckningen svenskt arkiv.

8 Reglernas utformning

Regeringens förslag: Beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS får inte användas offentligt som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar eller ingå i en sådan beteckning. Detsamma gäller böjningsformer av beteckningen och förkortningen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens, med den skillnaden att förslaget i promemorian inte innehöll något uttryckligt förbud att använda beteckningarna Svensk författningssamling och SFS som ett led i en beteckning (se promemorian s. 35 f.).

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som anser att det finns ett behov av en reform tillstyrker promemorians förslag eller har inte haft några invändningar mot detta. *Stockholms tingsrätt* anser att lagstiftningen bör ges en sådan utformning att den så litet som möjligt inskränker rätten att fritt återge författningar. Ett sådant resultat kan enligt tingsrätten uppnås genom ett förbud att tillhandahålla eller utbjuda författningar på ett sådant sätt att de kan förväxlas med en författnings-samling som avses i 3 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar (kungörandelagen). Enligt *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Handelshögskolan*, bör skyddet – om en reform anses nödvändig – inskränkas. Detta kan enligt båda instanserna ske genom att sista meningen i 1 § får följande lydelse: ”Detsamma gäller böjningsformer av beteckningen och förkortningen, som riskerar att vilseleda allmänheten beträffande ursprunget.” *Sveriges advokatsamfund* anser att förbudet att använda beteckningarna under alla omständigheter bör begränsas till att avse användning vid obehörig marknadsföring av en samling av författningar under de aktuella beteckningarna. *Patentbesvärslagen* anser att lagtexten bör förtydligas något om avsikten är att förbudet skall täcka användningen av beteckningarna tillsammans med någon annan beståndsdel.

Skälen för regeringens förslag: Ett skydd för Svensk författnings-samling och SFS kan utformas på flera olika sätt. Ett sätt skulle kunna vara att, som *Stockholms tingsrätt* har föreslagit, förbjuda att författningar tillhandahålls på ett sådant sätt att de kan förväxlas med den författningssamling som innehåller det officiella kungörandet.

I den immaterialrättsliga lagstiftningen är det vanligt att det skydd som en viss författning ger omfattar sådant som kan vara förväxlingsbart. Således innebär skyddet för ett varukännetecken enligt varumärkeslagen (1960:644) att ingen annan än kännetecknennehavaren får använda ett kännetecken som är förväxlingsbart med det skyddade kännetecknet (4 §). Kännetecknennehavaren kan med andra ord hindra andra från att använda förväxlingsbara kännetecken. Motsvarande skydd finns i bl.a. firmalagen (1974:156). Ett skydd mot det som kan vara förväxlingsbart finns vidare i lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar samt i lagen (1992:1534) om CE-märkning. Lagen (1990:783) om skydd för beteckningen Svenskt arkiv innehåller dock inte något sådant skydd utan avser enbart användningen av beteckningen som sådan.

Det skulle kunna hävdas att ett särskilt skydd för Svensk författnings-samling borde konstrueras utifrån samma principer som finns i flertalet av de immaterialrättsliga lagarna, dvs. med ett förväxlingskriterium som grund. Enligt regeringens bedömning skulle dock en bestämmelse konstruerad på detta sätt riskera att bli för vid och därmed riskera att onödigtvis hindra privat spridning av rättsinformation. Regeringen delar alltså inte i denna del den bedömning som gjorts av *Stockholms tingsrätt*, att regleringen skulle bli mindre långtgående om skyddet grundas på ett förväxlingskriterium. Att en bestämmelse som den föreslagna får en snävare omfattning än en som bygger på ett förväxlingskriterium har för övrigt påpekats av *Patentbesvärslagen*, som inte haft något att invända

mot att skyddet för Svensk författningssamling och SFS begränsas på det sätt som föreslagits.

Staten har ett grundläggande ansvar för spridning av rättsinformation. Detta hindrar dock inte att även andra än det allmänna kan delta och på olika sätt bidra till spridningen av rättsinformation. Sådana bidrag utgör ofta värdefulla komplement till den spridning som sker genom det allmännas försorg. Ett av de mer kända privata bidragen utgör den årliga utgivningen av Sveriges Rikes Lag, som finns i såväl tryckt som elektronisk form via CD-rom (Norstedts Juridik AB). Ett annat exempel är Sveriges Lagar (Fakta Informationsförlag AB). När det gäller spridning i elektronisk form kan nämnas Rättsbanken som innehas av Sema Group AB.

Den spridning av lagar och andra författningar som sker på detta sätt skulle, i vart fall i någon mån, kunna sägas vara förväxlingsbar med den kungjorda version som finns i Svensk författningssamling. Det kan självfallet inte komma i fråga att införa en bestämmelse som skulle ha en sådan innebörd. Tvärtom är det angeläget att se till att det finns så goda förutsättningar som möjligt för sådan spridning av rättsinformation. En sådan bestämmelse skall alltså inte införas.

Ett annat sätt, och som vi förordar, är att låta skyddet omfatta användningen av orden Svensk författningssamling och SFS som beteckning, dvs. titel på samlingar av författningar. Ett sådant skydd, som föreslogs i promemorian, är betydligt mer begränsat än ett skydd inriktat på förväxlingsbarhet och skulle innebära att ingen annan än utgivaren av Svensk författningssamling får använda orden Svensk författningssamling eller SFS i titeln på en samling av sådana författningar som finns i den officiella utgåvan. Ett sådant skydd avser endast användning av Svensk författningssamling och SFS som titel och omfattar inte att en samling av författningar på annat ställe hänvisar till Svensk författningssamling eller SFS. Det är således fråga om ett rent titelskydd.

Företagarnas Riksorganisation har anmärkt att en sådan reglering inte kommer att hindra att författningssamlingar ges ut med beteckningar som exempelvis "Svensk lagsamling" och "Fritzes författningssamling". Enligt *Företagarnas Riksorganisation* får den föreslagna lagen därmed inte avsedd effekt, eftersom allmänheten som regel inte – enligt organisationens bedömning – har kännedom om att det är i just Svensk författningssamling som det officiella kungörandet sker.

Regeringen vill här framhålla att avsikten med regleringen inte är att hindra användandet av sådana beteckningar som *Företagarnas Riksorganisation* nämner. Vad sedan gäller allmänhetens kunskap om namnet på den officiella författningssamlingen för lagar och förordningar förhåller det sig säkerligen så att en viss del av befolkningen inte känner till att Svensk författningssamling är den samling av författningar där det officiella kungörandet sker. Detta kan dock inte utgöra ett skäl mot att det skapas en ordning som syftar till att skydda den officiella beteckningen. Detta utgör enligt vår bedömning snarare ett skäl för än mot en sådan reform.

Enligt regeringens bedömning talar övervägande skäl för att, i vart fall inledningsvis, begränsa skyddet till ett sådant titelskydd som föreslogs i promemorian och som stötts av remissmajoriteten. För att undvika ett

kringgående av skyddsreglerna, vilket skulle kunna leda till stötande resultat, bör skyddet, som också föreslogs i promemorian, även omfatta olika böjningsformer av Svensk författningssamling. Beteckningar som exempelvis Svenska författningssamlingar och Svenska författningssamlingen bör således omfattas av det rättsliga skyddet.

I denna del har *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Handelshögskolan* föreslagit att den utvidgning som följer av 1 § andra meningen skall preciseras och tydligt knyts till förslaget syfte. De har båda föreslagit att det rättsliga skyddet, vad gäller olika böjningsformer, skall begränsas till sådana som riskerar att vilseleda allmänheten beträffande ursprunget.

Den reglering som föreslogs i promemorian om att skyddet skulle omfatta även olika böjningsformer motiverades med att det för dessa fall var en sådan påtaglig risk för förväxling med den officiella versionen att det vore stötande att inte låta skyddet omfatta också beteckningar utformade på detta sätt. Regeringen delar, i likhet med majoriteten av remissinstanserna, den bedömning som gjorts i promemorian. Något sådant tillägg som föreslagits av fakultetsnämnden och Handelshögskolan bör alltså inte införas.

Patentbesvärsrätten har påpekat att det är tveksamt om den formulering av 1 § som föreslogs i promemorian skulle täcka användandet av en beteckning som består av orden Svensk författningssamling eller kortformen SFS med något tillägg. Avsikten med det skydd som föreslogs i promemorian har dock varit att skyddet skulle få en sådan omfattning. Som Patentbesvärsrätten föreslagit bör 1 § förtydligas så att detta kommer till klart uttryck.

Skyddet skall självfallet vidare gälla oberoende av i vilket typsnitt beteckningarna skrivs och oberoende av om de skrivs med versaler eller gemener.

När det gäller den övriga omfattningen av förbudet gör regeringen följande bedömning. Den användning av beteckningarna Svensk författningssamling och SFS som förekommer i dag i samband med den privata publiceringen av författningar är ofta kopplad till någon form av näringsverksamhet. Användning i andra sammanhang förekommer emellertid också. Ett skydd för beteckningarna är förstås mest angeläget i de fall där publiceringen får en stor spridning. En sådan spridning torde oftast bli aktuell när det är fråga om någon form av näringsverksamhet. Mot bakgrund av den grundläggande principen, att var och en måste kunna lita på att författningar som presenteras under beteckningarna Svensk författningssamling eller SFS är den officiella versionen, bör dock skyddet omfatta all användning över huvud taget och således inte begränsas till användning i näringsverksamhet. Det har för övrigt kunnat konstateras att det förekommer sådan publicering på olika s.k. hemsidor på Internet. Att skyddet skulle få en sådan omfattning har också delats eller inte kommenterats av majoriteten av remissinstanserna.

Regeringens förslag: Allmän domstol skall vid vite kunna förbjuda fortsatt användning av beteckningarna. Talan om sådant förbud skall endast få föras av staten. Justitiekanslern skall föra eller låta föra talan för statens räkning. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder beteckningarna i strid med förbudet skall vara skyldig att betala ersättning för den skada som användandet har medfört.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens, med det förtydligandet att statens talan skall föras av Justitiekanslern (se promemorian s. 38 f.).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna delar promemorians förslag eller har inga invändningar mot det. Enligt *Stockholms tingsrätt* bör lagen – för att bli fullt effektiv – även innehålla en möjlighet för domstol att besluta om åtgärder som hindrar fortsatt tillhandahållande eller utbudande av material som avses med förbudet. Enligt tingsrätten bör rätten att föra sådan talan och talan om förbud vid vite inskränkas till den som ger ut författningssamlingen i fråga.

Skälen för regeringens förslag

Böter – vite

Det är viktigt att det finns förutsättningar för att se till att det föreslagna förbudet efterlevs. En utgångspunkt är att det skall vara möjligt att få ett snabbt slut på en pågående användning i strid med förbudet.

När det gäller kriminalisering som ett medel att få förbud av olika slag att efterlevas vill regeringen framhålla följande. Bakom en kriminalisering ligger ett ställningstagande att gärningen i fråga är så förkastlig att den bör vara straffsanktionerad. Avsikten är framför allt att kriminaliseringen skall verka avskräckande. Som regeringen har sagt i propositionen om ett effektivare brottmålsförfarande (prop. 1994/95:23) bör kriminalisering som en metod för att hindra överträdelse av olika normer i samhället användas med försiktighet. En utgångspunkt bör vara att straff som sanktionsform förbehålls sådana förfaranden som kan föranleda påtaglig skada eller fara och som inte går att bemöta på annat sätt.

De beteenden som förbjuds genom den föreslagna lagen kan enligt vår bedömning knappast föranleda sådan skada eller fara. Om straff skulle väljas som sanktionsform skulle det dessutom inte kunna komma i fråga att föreskriva annan påföljd än böter. Det är inte troligt att en sådan påföljd skulle utgöra ett tillräckligt effektivt medel för att motverka överträdelser av det föreslagna förbudet.

Ett alternativ är att föreskriva en möjlighet för domstol att vid vite förbjuda fortsatta överträdelser. En sådan möjlighet har många fördelar. För det första är vite till sin konstruktion framåtriktad och tar direkt sikte på att förhindra oönskade beteenden. Ett förbud vid vite kan också bättre än en straffrättslig påföljd anpassas till omständigheterna i varje enskilt fall. Ett förbud förenat med vite har dessutom den fördelen att varken

uppsåt eller oaktsamhet behöver styrkas hos den som använder beteckningarna i strid med lagen. Det behöver inte heller föras någon bevisning om användandets skadeverkningar. Det avgörande är i stället om det i objektiv mening har skett en överträdelse av lagen.

Övervägande skäl talar enligt vår mening för att lagen skall innehålla en bestämmelse om att domstol skall ha möjlighet att vid vite förbjuda fortsatta överträdelser av lagen. Motsvarande bestämmelser finns för övrigt i större delen av den immaterialrättsliga lagstiftningen.

För att ett vitesförbud skall bli effektivt och verka avhållande också i sådana fall där starka ekonomiska intressen gör sig gällande bör någon högsta gräns för vitesbeloppets storlek inte föreskrivas. Genom en lämplig anpassning av vitesbeloppets storlek kan det därigenom för den som överträder förbudet göras klart att fortsatt överträdelse inte lönar sig. Detta innebär att mycket höga vitesbelopp kan komma i fråga. Vid behov bör också s.k. löpande vite enligt 4 § lagen (1985:206) om viten kunna användas. Det innebär bl.a. att vitet kan dömas ut vid varje överträdelse av förbudet.

Frågan om föreläggande av och utdömande av vite bör prövas av allmän domstol.

Den föreslagna lagen behöver inte innehålla några särskilda bestämmelser om utdömande av vite. I detta hänseende gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1985:206) om viten. Det innebär att den domstol som förelagt vitet också är behörig att på ansökan utdöma vitet.

Interimistiskt förbud

Det bör också finnas en möjlighet för domstolen att besluta om vitesförbud under pågående rättegång i avvaktan på domstolens slutliga avgörande, s.k. interimistiskt förbud. Härigenom ges den som väcker talan en möjlighet att så snart som möjligt få ett slut på ett pågående intrång.

I firmalagen (1974:156) fanns inte tidigare någon uttrycklig bestämmelse om domstols rätt att meddela interimistiskt förbud. I rättspraxis slogs det dock fast att ett vitesförbud enligt 15 § i den lagen kunde meddelas interimistiskt med stöd av 15 kap. 3 § rättegångsbalken (NJA 1990 s. 338). Patentlagen innehöll dock ett uttryckligt stadgande om domstols möjlighet att meddela sådana interimistiska förbud. Genom en reform av de immaterialrättsliga lagarna under 1994 infördes skärpta åtgärder mot immaterialrättsliga intrång (prop. 1993/94:122). Bl.a. infördes en möjlighet att vid vite förbjuda fortsatt intrång inom hela det immaterialrättsliga området. I samband därmed infördes också uttryckliga bestämmelser om domstols rätt att meddela interimistiska vitesförbud. I propositionen konstaterades att vitesförbud enligt firmalagen kunde meddelas interimistiskt med stöd av 15 kap. 3 § rättegångsbalken men att patentlagen redan innehöll uttryckliga regler om interimistiska förbud. Enligt propositionen var det, närmast mot bakgrund av vad som redan gällde enligt patentlagen, lämpligt att införa sådana uttryckliga bestämmelser inom hela det immaterialrättsliga området.

Enligt regeringens bedömning är det lika lite som på firmarättens område, enligt vad Högsta domstolen uttalat i NJA 1990 s. 338, nödvändigt

med en uttrycklig bestämmelse om domstols möjlighet att meddela interimistiska vitesförbud. Sådana förbud kommer ändå att kunna meddelas med stöd av 15 kap. 3 § rättegångsbalken. Att sådana bestämmelser införts inom hela det immaterialrättsliga området talar i och för sig för att motsvarande bestämmelser bör införas också här. Eftersom det inte är nödvändigt med en sådan reglering och den dessutom skulle onödigt tynga omfattningen av den föreslagna lagen anser vi dock inte att några sådana bestämmelser skall tas in i den nya lagen. Några synpunkter i denna riktning har inte heller framförts av remissinstanserna.

Vem skall föra talan om förbud?

Stockholms tingsrätt och *Patentbesvärsrätten* har föreslagit att rätten att föra talan om förbud enligt lagen skall begränsas till utgivaren av Svensk författningssamling. Som skäl för detta har de angett att ändamålet med lagen, dvs. att på offentligrättslig grund skydda beteckningarna Svensk författningssamling och SFS, gör det mindre lämpligt att låta ett privat förlag föra talan om förbud. Regeringen delar denna bedömning. I den mån det förlag som för tillfället har statens uppdrag att trycka, sälja och distribuera författningssamlingen skulle lida ekonomisk skada av att någon annan publicerar en samling av författningar i strid med lagens bestämmelser bör dock förlaget, liksom alla andra som lidit skada av en sådan publicering, enligt en uttrycklig bestämmelse ges möjlighet att föra talan om skadestånd. Detta återkommer vi till.

Talan om förbud skall för statens räkning föras eller låta föras av Justitiekanslern.

Skadestånd

Stockholms tingsrätt och *Patentbesvärsrätten* har ifrågasatt nödvändigheten av en skadeståndsbestämmelse. Övriga remissinstanser har dock inte haft något att invända mot promemorians förslag i denna del.

Som nämndes i promemorian kan det tänkas att sådan användning av beteckningarna Svensk författningssamling och SFS som sker i strid med det föreslagna förbudet kan orsaka skada av ekonomiskt slag. Även om detta sällan torde bli aktuellt för statens egen del kan man tänka sig att sådan skada kan uppstå för andra, bl.a. den som för tillfället har statens uppdrag att trycka, sälja och distribuera författningssamlingen.

Även om en skadeståndsbestämmelse som den föreslagna inte kan förväntas bli tillämplad särskilt ofta är det enligt vår bedömning rimligt att var och en som faktiskt har lidit skada av ett användande i strid med förbudet också skall ges rätt att få ersättning för denna.

Den skada som kan uppstå vid en användning av beteckningarna i strid med förbudet är en s.k. ren förmögenhetsskada enligt 1 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207), dvs. en ekonomisk skada som uppkommer utan samband med person- eller sakskada.

Huvudregeln i skadeståndslagen är att sådan skada ersätts endast om den vållas genom brott (2 kap. 4 §). Inom immaterialrätten är det dock

vanligt med bestämmelser som ger rätt till ersättning även i de fall då det inte är fråga om straffbara intrång. En sådan bestämmelse om rätt till ersättning för skada bör införas också här.

Behövs andra åtgärder med anledning av överträdelse av lagens förbud?

Enligt *Stockholms tingsrätt* bör förbudet – för att bli fullt effektivt – kunna kombineras med en möjlighet att förordna om åtgärder som hindrar fortsatt tillhandahållande eller utbudande av material som avses med förbudet.

En regel liknande den som tingsrätten förordar finns i bl.a. 41 § varumärkeslagen (1960:644). Enligt bestämmelsen får domstol på begäran av den som har lidit varumärkesintrång efter vad som är skäligt och till förebyggande av fortsatt intrång besluta att varukännetecknen som olovligen förekommer på varor, förpackningar, reklamtryck, affärshandlingar eller liknande skall utplånas eller ändras. Om en sådan åtgärd inte kan ske utan att egendomen på vilken kännetecknet förekommer förstörs eller på visst sätt ändras får domstolen besluta om detta. I ett sådant fall får domstolen också, efter begäran om det, besluta att egendomen motlösen skall lämnas ut till den som har lidit intrånget.

Enligt paragrafens andra stycke får domstolen vidare på begäran av den som lidit intrånget efter vad som är skäligt och till förebyggande av fortsatt intrång besluta att föremål, vars användande skulle innebära varumärkesintrång, skall förstöras eller ändras på visst sätt.

I den mån ett intrång innefattar brott enligt varumärkeslagen ger paragrafen dessutom utrymme för domstol att fatta beslut om beslag.

Den typ av bestämmelser som 41 § varumärkeslagen är exempel på är inte förverkande i straffrättslig mening. Enligt bestämmelserna har i stället ensamrättens innehavare ett enskilt – ett privaträttsligt – anspråk på att den egendom som det är fråga om exempelvis skall ändras eller förstöras. Det kan sägas vara fråga om en speciell immaterialrättslig rättsverkan (jfr prop. 1993/94:122).

Enligt regeringens bedömning är det ingen tvekan om att sådana bestämmelser har ett stort värde för att hindra överträdelser inom det immaterialrättsliga området. Det skulle därför kunna övervägas att införa motsvarande bestämmelser också i den nya lagen. Som allmän princip gäller dock att endast sådana regler skall införas som på goda grunder kan antas komma att behövas. Det är enligt regeringens bedömning ännu för tidigt att ta ställning till om det är nödvändigt med några sådana regler här. Bestämmelser med denna innebörd bör därför inte införas nu. Om det vid tillämpningen av lagen skulle visa sig att den brister i effektivitet genom avsaknaden av sådana regler får dock frågan tas upp på nytt.

Förslag: Lagen skall träda i kraft den 1 januari 1999. Lagen skall inte gälla samlingar av författningar som har framställts före ikraftträdandet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens (se promemorian s. 41 f.).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har framfört någon synpunkt på förslaget i denna del.

Skälen för regeringens förslag: De regler som föreslås syftar till att åstadkomma ett visst rättsligt skydd för beteckningarna Svensk författningssamling och SFS. Med beaktande av den användning av beteckningarna som för närvarande förekommer och den ökade användning som kan förväntas på några års sikt genom användningen av framför allt Internet är det angeläget att ett skydd åstadkoms så snart som möjligt. En lämplig tidpunkt för ikraftträdande kan vara den 1 januari 1999.

Möjligheten att använda lagens bestämmelser om skadestånd och vite skall gälla endast sådana åtgärder som har vidagits efter lagens ikraftträdande. Detta följer av allmänna principer och behöver i sig inte tas in i någon övergångsbestämmelse.

En annan fråga om tillämpning i retroaktivt avseende är om lagen skall kunna tillämpas på samlingar av författningar som har framställts före ikraftträdandet och som fortsätter att ges ut därefter.

Sett enbart ur intresset av att skydda beteckningarna skulle det onekligen vara bra om lagen fick en sådan retroaktiv verkan. Å andra sidan skulle detta kunna uppfattas som en alltför långtgående reglering. Man kan också fråga sig om det är rimligt att det som har framställts före lagens ikraftträdande inte skulle få fortsätta att säljas och marknadsföras efter ikraftträdandet.

Enligt regeringens bedömning är det lämpligast att införa en övergångsbestämmelse av innebörd att en redan vidtagen åtgärd – dvs. en framställning som har skett före lagens ikraftträdande – inte skall kunna angripas med stöd av den nya lagen.

11 Kostnader

Den föreslagna regleringen kan förväntas medföra vissa ökade kostnader, framför allt i samband med sådan förbuds- och skadeståndstalan som tillåts enligt 2 och 3 §§. Det är svårt att närmare uppskatta hur många sådana mål som kan tänkas bli aktuella. Det får dock förutsättas att reglerna kommer att tillämpas endast i begränsad omfattning. Den föreslagna lagen beräknas således kunna finansieras inom ramen för tillgängliga resurser.

1 § Beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS får inte användas offentligt som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar eller ingå i någon sådan beteckning. Det samma gäller böjningsformer av beteckningen och förkortningen.

I paragrafen förbjuds att beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS används som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar. Förbudet omfattar också olika böjningsformer av Svensk författningssamling och SFS. Beteckningar som t.ex. Svenska författningssamlingar och Svenska författningssamlingen omfattas således. Däremot omfattas inte beteckningar som på annat sätt kan sägas likna Svensk författningssamling eller SFS, dvs. beteckningar som på annat sätt skulle kunna sägas vara förväxlingsbara. Förbudet gäller vidare Svensk författningssamling eller SFS som ingår som ett led i en beteckning med någon annan beståndsdel, t.ex. "Den riktiga SFS", samt oavsett med vilket typsnitt beteckningarna skrivs och vidare oberoende av om de skrivs med versaler eller gemener.

Med författning avses sådana lagar och andra föreskrifter som omfattas av 8 kap. regeringsformen.

Med uttrycket användas offentligt avses i princip all användning som har ett samband med att en samling av författningar sprids till allmänheten. Kravet på offentlighet innebär att användningen skall vara sådan att allmänheten har möjlighet att få tillgång till samlingen. Användning i rent privata sammanhang omfattas således inte av förbudet. Förbudet omfattar inte heller själva framställningen av en författningssamling.

Förbudet omfattar endast användning som beteckning, dvs. som titel eller del av en titel. Användningen av beteckningarna på en samling av författningar i andra sammanhang omfattas således inte av förbudet. Det är alltså tillåtet att på en samling av författningar, på annat ställe än i titeln, ange att samlingen innehåller författningar kungjorda i Svensk författningssamling, dvs. en hänvisning. Samlingar av författningar med sådana hänvisningar torde vara vanliga inom undervisningen.

Förbudet omfattar inte heller sådan användning av beteckningarna Svensk författningssamling och SFS som blir följderna av att man kopierar författningar från den officiella utgåvan, där såväl Svensk författningssamling som kortformen SFS finns angiven i anslutning till varje författning. Förbudet hindrar således inte att en författningssamling ges ut som innehåller författningar som utgör en exakt kopia av det officiella trycket. Men titeln/beteckningen på en sådan författningssamling får inte strida mot bestämmelsen i 1 §.

Med samling av författningar avses alla tänkbara samlingar i såväl tryckt som elektronisk form och oberoende av hur många författningar som samlingen innehåller.

2 § Om beteckningen eller förkortningen används i strid med 1 § kan allmän domstol vid vite förbjuda fortsatt användning av den.

Justitiekanslern skall föra eller låta föra talan om sådant förbud.

I bestämmelsen ges allmän domstol rätt att vid vite förbjuda sådan användning av beteckningarna som sker i strid med 1 §. Sådan talan får endast föras av Justitiekanslern eller av den som Justitiekanslern ger i uppdrag att föra sådan talan.

Talan om förbud enligt paragrafen kommer att handläggas som ett tvistemål.

Av 15 kap. 3 § rättegångsbalken följer att beslut om förbud vid vite kan meddelas också interimistiskt. För att en domstol skall kunna meddela interimistiskt beslut krävs, enligt den nämnda bestämmelsen, att sökanden visar sannolika skäl för att han har ett anspråk mot någon annan som är eller kan antas bli föremål för prövning i rättegång eller annan liknande ordning. Dessutom krävs att det skäligen kan befaras att motparten genom att utöva viss verksamhet eller företa eller underlåta viss handling eller på annat sätt hindrar eller försvårar utövningen av sökandens rätt eller väsentligt förringar dess värde.

Av 15 kap. 3 § rättegångsbalken följer att domstolen, utöver vite, kan besluta om annan lämplig åtgärd för att säkerställa sökandens rätt.

Beslut om interimistiskt förbud meddelas enligt 15 kap. 5 § rättegångsbalken av den domstol där rättegången har väckts. Om någon rättegång inte har inletts gäller rättegångsbalkens bestämmelser om laga domstol i tvistemål.

Lagen innehåller inte några särskilda bestämmelser om utdömande av vite. I detta hänseende gäller bestämmelserna i 7 § viteslagen (1985:206). Det innebär att den domstol som förelagt vitet också är behörig att på ansökan utdöma vitet.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder beteckningen eller förkortningen i strid med 1 § skall betala ersättning för den skada som användandet har medfört.

Bestämmelsen innebär att var och en som lider skada av att beteckningarna används i strid med 1 § har rätt till ersättning för skadan. I subjektivt hänseende krävs att det finns antingen uppsåt eller oaktsamhet hos den som överträder förbudet.

Den skada som det kan bli fråga om är ren förmögenhetsskada (se 1 kap. 2 § skadeståndslagen). För att ersättningsskyldighet skall uppkomma enligt paragrafen krävs – såsom annars inom skadeståndsrätten – att det råder s.k. adekvat kausalitet mellan intrånget och skadan.

För statens räkning förs talan om skadestånd av Justitiekanslern. Detta framgår av 2 § förordningen (1977:1345) om instruktion för Justitiekanslern. Någon särskild bestämmelse om detta behövs inte.

- 1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.*
- 2. Lagen gäller inte samlingar av författningar som har framställts före ikraftträdandet.*

Enligt punkt 1 träder den nya lagen i kraft den 1 januari 1999.

Punkt 2 skyddar intressen vad gäller förfoganden som gjorts före lagens ikraftträdande. De nya bestämmelserna tillämpas inte på åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet. En samling av författningar som har framställts före ikraftträdandet kan således inte angripas med den nya lagen.

Förslag till lag om skydd för beteckningen Svensk författningssamling

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS får inte användas offentligt som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar. Detsamma gäller böjningsformer av beteckningen och förkortningen.

2 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder beteckningen eller förkortningen i strid med 1 § skall betala ersättning för den skada som användandet har medfört.

3 § Om beteckningen eller förkortningen används i strid med 1 § kan domstol vid vite förbjuda fortsatt användning av den.

Talan om förbud får föras av den som enligt 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar ansvarar för utgivningen av Svensk författningssamling eller av den som ger ut författningssamlingen på den ansvariges uppdrag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet. På en samling av författningar som har framställts före ikraftträdandet får beteckningen och förkortningen användas fritt utan hinder av bestämmelserna i denna lag.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1997/98:120

Bilaga 2

Följande remissinstanser har getts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian Ett rättsligt skydd för beteckningen Svensk författningssamling (Ds 1997:82).

1. Riksdagens ombudsmän
2. Justitiekanslern
3. Stockholms tingsrätt
4. Statens skolverk
5. Högskoleverket
6. Kungliga biblioteket
7. Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden
8. Handelshögskolan
9. Riksarkivet
10. Patent- och registreringsverket
11. Patentbesvärsrätten
12. Konkurrensverket
13. Konsumentverket
14. Stockholms Handelskammare
15. Företagarnas Riksorganisation
16. Svenska Förläggareföreningen
17. Mediearbetsgivarna
18. Svenska föreningen för upphovsrätt
19. Föreningen Svenska Läromedelsproducenter
20. Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd
21. Svenska kommunförbundet
22. Sveriges Advokatsamfund
23. Sveriges Industriförbund
24. Tidningsutgivarna

Av dessa har följande remissinstanser avstått från att yttra sig:

14. Stockholms Handelskammare
16. Svenska Förläggareföreningen
17. Mediearbetsgivarna
18. Svenska föreningen för upphovsrätt
19. Föreningen Svenska Läromedelsproducenter
21. Svenska kommunförbundet

På eget initiativ har yttrande kommit in från

Svenska Patentombudsforeningen

Förslag till lag om skydd för beteckningen Svensk författningssamling

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Beteckningen Svensk författningssamling och dess förkortning SFS får inte användas offentligt som beteckning på någon annan samling av författningar än den som avses i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar eller ingå i någon sådan beteckning. Detsamma gäller böjningsformer av beteckningen och förkortningen.

2 § Om beteckningen eller förkortningen används i strid med 1 § kan allmän domstol vid vite förbjuda fortsatt användning av den.

Justitiekanslern skall föra eller låta föra talan om sådant förbud.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder beteckningen eller förkortningen i strid med 1 § skall betala ersättning för den skada som användandet har medfört.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
  2. På en samling av författningar som har framställts före ikraftträdandet får beteckningen och förkortningen användas fritt trots bestämmelserna i denna lag.

Lagrådets yttrande

Prop. 1997/98:120

Bilaga 4

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-03-02.

Närvarande: f.d. justitierådet Per Jermsten, regeringsrådet Sigvard Holstad, justitierådet Ingegerd Westlander.

Enligt en lagrådsremiss den 19 februari 1998 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om skydd för beteckningen Svensk författningssamling.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Thomas Ericsson.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Johansson, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros

Föredragande: statsrådet Freivalds

Regeringen beslutar proposition 1997/98:120 Ett rättsligt skydd för beteckningen Svensk författningssamling